

VETRNI RELIEF

- Kako in kje veter preoblikuje površje?

Delovanje vetra ali eolsko delovanje: lahko odnaša material vodoravno in tudi navzgor

Vetrna erozija: prenos materiala

Vetrna akumulacija: odlaganje materiala

- Kje in kako nastajajo puščave?

Puščave nastajajo v štirih različnih okoliščinah:

1. Puščave nastajajo na območju subtropskega visokega zračnega pritiska(v bližini dveh povratnikov):

- tam so nastale največje puščave na svetu
- Primer: Sahara

2. Puščave na jugozahodni strani celin, kjer pred obalo tečejo hladni morski tokovi:

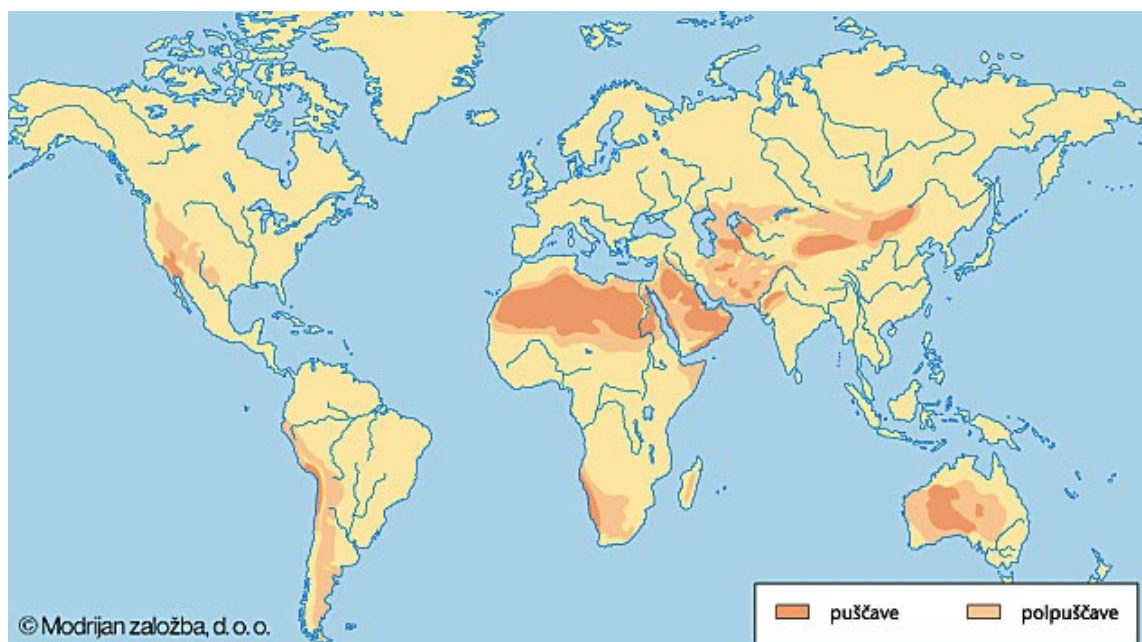
- Veter, ki piha iz morja na kopno, se zaradi hladnega zraka nad morskim tokom ne more navzeti toliko vlage, da bi jo potem izločal v obliki padavin
- Primer: ATACAMA(JUŽNA AMERIKA) in NAMIB(AFRIKA)

3. Puščave nastajajo na zavetrni strani gorskih pregrad ali pa globoko v notranjosti celin:

- Vlažne zračne mase iz oceanov, jih ne dosežejo zato nastajajo puščave
- Primer: takšne puščave so v zavetju ameriških obalnih gorstev in v notranjosti azijske

4. Puščave, katerih je nastanek sprožil človek:

- Sprožil jih je s svojim nesmotrnim delovanjem
- Te nastajajo predvsem s širjenjem že prej omenjenih puščav

Puščave in polpuščave na svetu

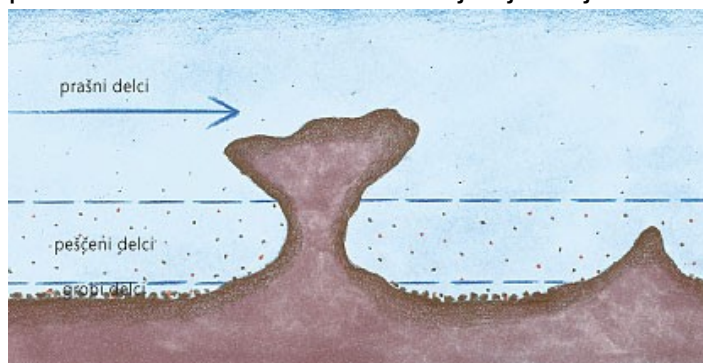
- Vetrna erozija in prenos materiala
Erozijska dejavnost vetra se kaže na 2 načina
- **Deflacija:** pomeni vetrno odnašanje drobnih delcev s kakega mesta, če veter odstrani vse fine delce, ostane na puščavskem površju samo še kamenje in skalovje
- **Korazija:** ko veter s seboj nosi peščena zrna in prašne delce, te pa na svoji poti udarjajo in brusijo kamnite ovire, zato kamnito in skalnato površje v puščavi dobi značilno zaobljeno in zabrušeno obliko.

Skalnato površje na puščavski gori Sinaj

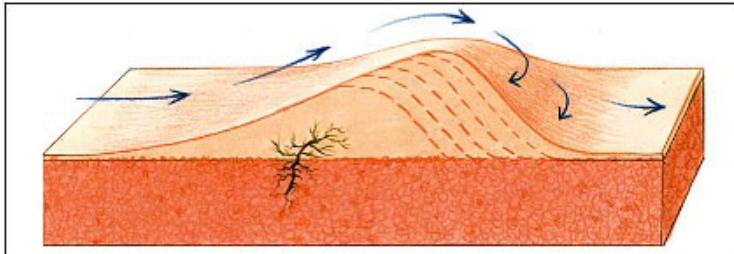
Prenos materiala v puščavah je odvisen od velikosti delcev

- **Najfinejši(prašni) delci:** veter jih lahko dvigne zelo visoko v zrak in jih na zelo velike razdalje tudi odlaga. Tako lahko veter ta puščavski prah prinese iz Sahare kar v Evropo.
- **Nekoliko večji delci(peščena zrna):** veter jih lahko dvigne le do 1 metra višine potem pa ta peščena zrna padejo. Te delci lahko s poskakovanjem naprej brusijo površje.
- **Vse kar je večje od peščenih zrn:** se lahko s pomočjo vetra naprej premi le s kotaljenjem ali z drsenjem.
- **Gobasta skala**(rezultat različnih načinov prenosa korazije): so skalne ovire, ki jih je veter zbrusil v gobaste oblike. V njihovem vznožju(čisto spodaj) korazija ni najmočnejša saj se je tam material premikal samo s kotaljenjem in z drsenjem, korazija je najmočnejša v sredini saj je tam veter deloval s peščenimi delci in tako skalo najbolj stanjšal.

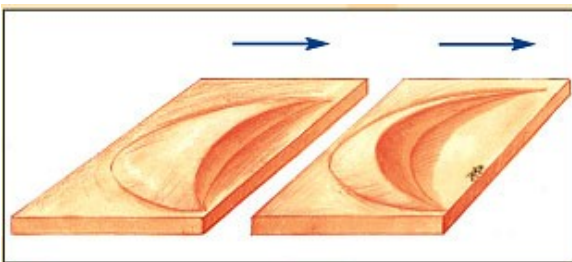
Nastanek gobaste skale

- Vetrna akumulacija in nastanek sipin
- **Odlaganje materiala ali vetrna akumulacija**(veter upočasni in zmanjša se njegova moč prenosa materiala) : To se po navadi zgodi ko veter naleti na kakšno oviro(kamen,skala,grmiček ali mrtva žival)→ob njej se kopiči material, ki ga s seboj prinese veter→z večanjem količine materiala se poveča tudi ovira→to pospeši odlaganje novega materiala→sčasoma nastanejo peščeni nasipi imenovani **sipine**.

Razvoj sipine

- **Barhani:** značilne oblike sipin, ki nastajajo tam kjer veter večinoma stalno piha v isto smer.

Nastanek barhana

- Vrste puščav in njihovo širjenje

Ločimo več vrst puščav:

1. Peščena puščava ali erg: (precej redka oblika)

- Površje je pokrito s peščenimi nanosi
- Samo pri njej lahko opazujemo učinke vetrne akumulacije
- Primer: Veliki zahodni erg v Alžiriji, Namib(slovi po čudovitih sipinah)

2. Kamnita puščava ali serir: (najpogostejša oblika puščav na svetu)

- Imenujemo jo lahko tudi **gruščnata puščava**
- Površje je pokrito z gruščem
- Prevladujoč proces je deflacija

3. Skalna puščava ali hamada: (po navadi nastane v bolj goratem svetu)

- Tu najdemo le zbrušeno golo skalovje, s katerega je veter odstranil ves fini material

Širjenje puščav ali dezertifikacija: Je eden večjih problemov sodobnega sveta

- Vzroki: večja sušnost podnebja, človek(uničujoči posegi v okolje→pretirana paša, izčrpavanje revnih prsti)

Peščena puščava v Maroku

Kamnita(gruščnata) puščava v Iranu

Skalna puščava v Egiptu

- Kje in zakaj je nastala puhlica?
- **Puhlica:** zelo drobnozrnat in rahlo sprijet sediment rumenkaste barve, ki pokriva skoraj desetino zem. površja.
- **Kje:** (več deset metrov debele plasti) srednja in vzhodna Evropa, Severna Amerika ter ob Rumeni reki na Kitajskem
- **Zakaj:** Po vsej verjetnosti je puhlica nastala z vetrnim delovanjem

Rumenkasta puhlica v kitajski provinci Xansi.